

COLLEGIUM HUMANUM
- LEWE DYPLOMY I ŁAPÓWKI

RWANDA - ROZLICZENIA
Z LUDOBÓJSTWEM

BRUDNE ZAGRYWKI
PREZYDENTA ZAMOŚCIA

EUROPEJSKIE DRZEWO ROKU
ROŚNIE W POLSCE

Wybierasz dla siebie

WYBIERZ MĄDRZE

ISSN: 1509-3115 Indeks: 353299

9 771509 311409

rampa

**TEATR
NA
TARGÓWKU**

WIRUJĄCY SEKS

POLSKIE LOVE STORY

SPEKTAKL INSPIROWANY FENOMENEM FILMU DIRTY DANCING

SCENARIUSZ I REŻYSERIA **TADEUSZ KABICZ**

PREMIERA 20-21.04.2024

TEATR RAMPA NA TARGÓWKU, ul. Kołowa 20, Warszawa,
BIURO OBSŁUGI WIDZÓW tel.: +48 22 679 89 76, +48 573 801 004,
SPRZEDAŻ BILETÓW ONLINE: bilety.teatr-rampa.pl oraz www.ebilet.pl, www.kicket.com
teatr-rampa.pl

PATRONI MEDIALNE:

KOBIETA • PL

party

polki.pl

Samorząd ma wiele barw

Jeszcze dwa tygodnie temu zapowiadało się, że czeka nas spokojna, wręcz nudna i senna kampania samorządowa. Przy stosunkowo słabym zainteresowaniu wyborców. Ale prawie równo z wiosną kandydaci wystartowali, i to z takim wigorem, że z pewnością do 7 kwietnia dużo będzie się działo. O miejsca w radach ubiega się wielu kandydatów. Podobnie o stanowiska wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Mamy więc wybór. I nie będziemy mogli powiedzieć, że nic od nas nie zależy. Jest tak, jak piszemy na okładce: wybierasz dla siebie – wybierz mądrze. Wybory są szansą. I choć nie mamy pewności, że wygra kandydat najlepszy, to musimy próbować, by tak się stało. Bo przecież rozwiązywanie problemów na poziomie lokalnym bezpośrednio wpływa na jakość naszego życia. Czy jest coś ważniejszego dla lokalnej społeczności?

Samorząd powinien być wolny od polityki. Warto więc docenić tych samorządowców, którzy w praktyce tak robią. Nie mają łatwo, bo samorządy są częścią naszego systemu politycznego. A ostatnie lata pokazały, jak mocno władza centralna może na nie wpłynąć. PiS dopieszczało te, które były mu bliskie ideowo i kadrowo. Dla nich były inwestycje, dotacje, darowizny i odnaczenia. A te, które pachniały opozycją, musiały się obejść smakiem. Podział samorządów, a tym samym mieszkańców, na naszych i obcych jest obrzydliwą spuścizną po

rządach, które na konfliktach budowały swoją politykę. Zobaczyliśmy, jak ważnym instrumentem w rękę władzy centralnej są środki budżetowe. I jak szkodliwy jest woluntaryzm w ich rozdysponowywaniu.

Na poziomie gmin komitety wyborcze i sami kandydaci starannie unikają stempli partyjnych. Traktują je jak obciążenie, a nie wsparcie. Zmienia się to dopiero w wyborach do sejmików wojewódzkich.

Nie ma i nie może być jednej miary w ocenach samorządów. Bez trudu da się w Polsce wybrać te najlepsze, wręcz wzorcowe, i na nich zbudować opinię, że mamy wielki sukces. Niestety, na drugim biegunie jest wiele samorządów jak ze złego snu. Dziadostwo, inercja i skorumpowane władze. Najliczniejszy jest oczywiście środek z wieloma plusami. I z niewykorzystanymi do końca możliwościami.

W optymalnym systemie władza centralna powinna traktować samorządy po partnersku. A te nie powinny zamykać się przed koniecznymi zmianami administracyjnymi. Żyjemy już w innym świecie. Struktura administracyjna państwa stała się przeszkodą w jego modernizacji. Za dużo mamy gmin i powiatów. Jeśli w ogóle ten szczebel jest jeszcze potrzebny. Województwa bardziej Polskę dzielą, niż łączą. Mamy zabetonowaną i mało wydolną strukturę. System, który ledwo dyszy, ale do zmiany nie chce dopuścić.

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Samorząd – raz na pięć lat**
– rozmowa z prof. Jarostawem Flisem
- 12 Lokalnego PiS przypadki**
Przed wyborami na Lubelszczyźnie
- 16 Menedżerowie z bożej łaski**
Urobek Collegium Humanum
- 20 Człowiek pracy podkula ogon**
Bezsilni wobec sądu
- 22 Aborcja po polsku:**
nie wiedziałam, czy przeżyję
- 26 Życie dziecka albo poprawczak**
Bo Leoś im przeszkadzał

ZAGRANICA

- 32 Lobbyści rozrywają diasporę**
Amerykańscy Żydzi na uboczu
- 35 Pomnik pamięci Ireny Bobowskiej**
Stracona w Berlinie

HISTORIA

- 38 Rwanda – ostatnie ludobójstwo XX w.**
Spadek po kolonializmie

KULTURA

- 42 Norweska rzeczywistość bez lukru**
– rozmowa z Leivem Igorem Devoldem
- 45 Culturalia**
- 46 Literacka sztuka terapii**
- 48 Jerzy Duda-Gracz. Malarstwo**
- 66 Lucyna Góralczyk. Po prostu jestem**

EKOLOGIA

- 50 Drzewa to nasza specjalność**
Polski buk Europejskim Drzewem Roku
- 54 Badacze znad Bugu**
Raj dla ornitologów

PSYCHOLOGIA

- 58 Podstępne sztuczki motywacyjne**
Uwaga i skupienie a ADHD

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański**
Samorząd ma wiele barw
- 15 Andrzej Romanowski**
Patriotyzm konfrontacyjny
- 19 Andrzej Szahaj**
Razem
- 31 Roman Kurkiewicz**
Błogosławiona, przekłeta inteligencja (sztuczna)
- 53 Tomasz Jastrun**
Portret osobisty
- 57 Wojciech Kuczok**
W trybie leczniczym

42

KULTURA

NORWESKA RZECZYWISTOŚĆ BEZ LUKRU

– rozmowa z Leivem Igorem Devoldem

50

EKOLOGIA

DRZEWA TO NASZA SPECJALNOŚĆ

Polski buk Europejskim Drzewem Roku

58

PSYCHOLOGIA

PODSTĘPNE SZTUCZKI MOTYWACYJNE

Uwaga i skupienie a ADHD

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

FOT. SHUTTERSTOCK

f Chude lata

Prezes przed komisją śledczą dał przykład Polakom, że w sądzie nie trzeba składać przysięgi, bo się nie chce, bo się nie pamięta, ale może jutro się przypomni... Można żądać swobodnej wypowiedzi, można nie składać zeznań, można, można, można... Naród się uczy i wracamy do powiedzonka: „I co mi, k... zrobisz?”. Teraz policjantowi nie trzeba się legitymować, a jeżeli już, to w uzasadnionych sytuacjach itd. Wszystko jest względne.

Zygmunt Białka

f Spod katechazy pod kanonadę

Roman Kurkiewicz to jeden z niewielu publicystów PRZEGLĄDU, którzy pozostali wierni lewicowej wizji relacji międzynarodowych z czasów, gdy lewica była jeszcze antywojenna i antyimperialistyczna.

Wiktor Bielec

Tam, gdzie zaczyna się wojna, szybko znikają pacyfiści. Ale to takie wołanie

na puszczy. A przecież żadna wojna nie wybuchnie, jeżeli nie będzie się to opłacało większości uczestników.

Michał Łuksa

f Obrona reduty Glapińskiego

Redaktor naczelny zarzucha Adamowi Glapińskiemu „zniszczenie niezależności banku centralnego”. Ja pamiętam „niezależny bank centralny” Leszka Balcerowicza. Niezależny od sytuacji gospodarczej i potrzeb społeczeństwa. Jakoś wolę bank niezależny od neoliberalnych dogmatów. A odpór, jaki Adam Glapiński dał mediom głównego nurtu naciskającym na podnoszenie stóp procentowych, dowodzi, że bank był niezależny. No ale odsetek, które stracili na obligacjach, ci naciskający nie wybaczą mu nigdy.

Zdzisław Nowak

f Niewygodny bohater polskiej wolności

Artykuł o Kuroniu powinien być dla redakcji PRZEGLĄDU pretekstem do poważnej dyskusji o tym, czemu właściwie ma służyć ten tygodnik. Skoro znajduję na jego łamach teksty, jakie mogłyby pójść w tuzinie mediów głównego nurtu, to dla kogo właściwie jest ta gazeta? Albo PRZEGLĄD będzie miał jakieś własne, oryginalne przesłanie, albo może nie warto się męczyć?

August Grabski

ZDJĘCIE TYGODNIA

Kampania wyborcza samorządowców na pełnych obrotach. Grzegorz Pietruczuk, burmistrz warszawskich Bielan, na spotkaniu z mieszkańcami.

281 879 118,07 zł zebrała Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy w czasie 32. finału. To kolejny rekord zbiórki, w której działało 1685 sztabów, w tym 100 zagranicznych w 23 krajach. Kwestowało 120 tys. wolontariuszy.

W ataku terrorystycznym na salę koncertową w podmoskiewskim Krasnogorsku zginęły 144 osoby, a ponad 360 zostało rannych. Do zbrodni przyznało się Państwo Islamskie Prowincji Chorasana (ISIS-K).

Na zlecenie prokuratury **ABW weszła do domów polityków Suwerennej Polski** w związku ze śledztwem dotyczącym Funduszu Sprawiedliwości. Przeszukano posiadłości **Zbigniewa Ziobry, Dariusza Mateckiego, Michała Wosia i Marcina Romanowskiego**. Zgromadzono już 99 tomów akt, a sprawa ma charakter kryminalny, a nie polityczny. Zostały zatrzymane cztery osoby, w tym byli urzędnicy Ministerstwa Sprawiedliwości i ks. Michał O. W ciągu pięciu lat z Funduszu Sprawiedliwości wydano ok. 2 mld zł.

Rektor Collegium Humanum Paweł C. chce zostać matym świadkiem koronnym. Ma zarzut przyjęcia korzyści majątkowej w wysokości ponad 1 mln zł w zamian za wystawienie ponad 1 tys. osób nieprawdziwych dokumentów dotyczących przebiegu studiów. Wśród podejrzanych są politycy, samorządowcy, naukowcy, artyści, policjanci, menedżerowie, sportowcy.

Więcej na s. 16.

Nieodpuszczający żadnego protestu **Stawomir Izdebski**, przewodniczący

rolniczego OPZZ, doprowadził wielu rolników do bankructwa, gdy kierowana przez niego Grupa Producentów Rolnych Nasze Zboże nie zapłaciła im za odebrane zboża. Izdebski **został skazany na cztery i pół roku więzienia**. I tam jest jego miejsce, a nie na protestach, gdzie tylko knuje. Z ok. 180 organizacji reprezentujących rolników większość dostaje dotacje od państwa.

Polacy pomagają Ukrainie poprzez platformy internetowe prowadzące zbiórki pieniężne na rzecz potrzebujących. **Na portalu Zrzutka.pl zebrano ok. 135 mln zł. Na Siepomaga.pl – ponad 100 mln zł, a na Pomagam.pl – ok. 50 mln zł.**

Warszawa w 2022 r. wydała ok. 52,4 mln zł na 728 etatów katechetów, w tym księży i zakonnic. Jednocześnie spada odsetek uczniów uczęszczających na religię. Tylko 65% uczniów szkół podstawowych, 27% licealistów i 21% uczniów techników bierze udział w tych lekcjach.

Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, otwarte we wrześniu 2021 r., otrzymało Nagrodę Muzealną Rady Europy 2024. Wyboru dokonała Komisja Kultury Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

W 2021 r. policja nałożyła na kierowców mandaty w wysokości 692 mln zł, a po podwyższeniu kar w 2022 r. i 2023 r. zbierano co roku ponad 1,2 mld zł.

162 tys. kredytów hipotecznych sprzedały banki w 2023 r.

PRZEBŁYSKI

Sutenerka na murze

Pękła kolejna granica przyzwoitości. Telewizja Polsat do popularnego programu „Taniec z gwiazdami” zaprosiła sutenerkę Dagmarę Kaźmierską. Skazaną w 2009 r. za zmuszanie kobiet do prostytucji w prowadzonej przez nią agencji towarzyskiej. Kaźmierska odsiedziała 14 miesięcy. Zamiast pokutować za złamanie życia wielu kobietom, zaczęła robić za celebrytkę. Dla tych, którzy żyją z plotek i bredni, Kaźmierska to dodatkowy zarobek. A dla niej? Okazja, by się lansować jako pisarka i aktorka. Hucpa na maksa. A co do „Tańca z gwiazdami”, najtrafniej opisała jej umiejętności aktorka Ewa Kasprzyk: „Mogłaś mieć na parkiecie rurę. Może na murze poszłoby ci lepiej”.

Papież wydalil pedofila

Jego ofiary miały po 10 i 11 lat, gdy ks. Leszek S., proboszcz w parafiach w Głuszyca i Boguszowie-Gorcach, zmuszał dziewczynki do seksu oralnego ze szczególną perwersją. Za te przestępstwa seksualne i za przywłaszczenie 335 tys. zł został w 2021 r. skazany na 15 lat więzienia.

Ze stanu duchownego został wydalony przez papieża Franciszka dopiero w lutym. Wcześniej taką decyzję podjął biskup świdnicki Marek Mendyk. Ale bezczelny pedofil odwołał się od tej decyzji do papieża. Werdykt Franciszka był jednoznaczny. Warto więc odnotować, że za jego pontyfikatu zaczyna się oczyszczanie Kościoła.

Wędrowniczki

Złotówka do złotych. Choć lepiej tysiącerek do tysięcy. A najlepiej od razu wiele tysięcy. Kierując się tą prostą maksymą, wspomagacze dojrzej zmiany dobijali media kiedyś publicznie. Oczywiście nie za darmo. Znakomicie i profesjonalnie udokumentował to magazyn „Press”. Czegoż się dowiadujemy? Że dorabiali, gdzie się dało. Michał Rachoń – TVP Info, Polskie Radio 24, podobnie Adrian Klarenbach, Adrian Stankowski, Małgorzata Raczyńska-Weinsberg, Stanisław Janecki i kilkunastu innych. A czym było Polskie Radio 24? Czymś pomiędzy paszkwilem a paranoją. Jeszcze jednym miejscem, gdzie pisland mógł się pożywić. Anna Popek, która na Woronicza witała Jacka Kurskiego, została oficynie wywianowana: TVP Info, „Pytanie na śniadanie” (TVP 2), prowadząca w PR 24, radiowa Trójka itd. I tak sobie wędrowali.

Dwie reklamy, a numer jeden

Jak bezczelnie propagandyści Glapińskiego szastają kasą NBP, widać po reklamach, które zamieszczają w gazetach dojrzej zmiany. Gdyby im uwierzyć, to Glapiński jest mistrzem świata w bankowości. Papier wszystko zniesie. Gorzej w realu.

Z jakiegoś jednak powodu w „Gazecie Polskiej” ta sama eleganka, granatowa reklama NBP znalazła się na stronach 3 i 5. O co tu chodzi? Hipotezy mamy dwie. Albo Sakiewicz potrzebuje szybkiego zasilenia, albo zdaniem magików z NBP do czytelników „Gazety Polskiej” trzeba mówić dwa razy, żeby zrozumieli.

PYTANIE TYGODNIA

Dlaczego Ministerstwo Zdrowia nie potrafi zdyscyplinować dyrektorów szpitali w sprawie klauzuli sumienia?

JAKUB KOSIKOWSKI,

Naczelną Izbą Lekarską

Zacznijmy od tego, że w niektórych szpitalach to nie wszyscy lekarze zasłaniają się klauzulą, ale ordynator czy dyrektor nielegalnie zdecydował: u nas aborcji nie będzie. Warto też podkreślić, że do zdyscyplinowania dyrektorów nie trzeba zmian prawa, bo zasady kontraktowania od wielu lat są niezmiennie: każdy oddział ginekologiczny powinien wykonywać aborcje w dozwolonych prawem przypadkach, a gdy tego nie robi, można wyciągać konsekwencje. Po prostu nikt nie chciał rozliczać z tej kwestii dyrektorów szpitali wojewódzkich i powiatowych, bo do niedawna resortem zdrowia i NFZ zarządzała partia przeciwna aborcji, która ponadto nadal ma większość w wielu samorządach. Teraz, gdy zmienia się klimat polityczny, dostęp do legalnej aborcji prawdopodobnie się poszerzy.

ANTONINA LEWANDOWSKA,

FEDERA Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

Przez lata ministerstwo nie wyrażało zainteresowania uregulowaniem kwestii klauzuli sumienia. W tej chwili trwają prace nad rozporządzeniem, które ma wprowadzić konkretne rozwiązania systemowe ograniczające nadużywanie klauzuli – zobaczymy, co z tych prac wyniknie. Poza tym wbrew powszechnej opinii klauzula wcale nie jest często stosowana. Zdecydowanie większym problemem jest odmowa wykonania aborcji

i odesłanie pacjentki do domu bez dokumentacji poświadczającej tę odmowę lub przedłużanie procesu przez zlecanie zbędnych badań czy zwoływanie niepotrzebnych konsyliów. Z tym spotykamy się najczęściej i z tym musimy walczyć.

JAKUB ZAWIŁA-NIEDŹWIECKI,

Centrum Bioetyki i Bioprawa UW

O to trzeba by zapytać ministerstwo, chciałbym natomiast zwrócić uwagę na kilka kwestii. Po pierwsze, tzw. klauzula sumienia, czyli art. 39 Ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry, dotyczy lekarzy, więc w wypadku szpitali bardziej stosowne byłoby mówienie o odmowie świadczenia „bez żadnego trybu”. Po drugie, art. 39 jest raczej stosowany rzadko – brak oficjalnych danych. Z doniesień wynika, że odmowy wykonania świadczeń przybierają raczej formę obstrukcji, przekierowywania, wreszcie odmowy „bez trybu”. Po trzecie, pomysł przymuszania szpitali groźbą zerwania kontraktu jest mało przekonujący. Kto zerwie kontrakt z jedyną placówką świadczącą usługi danego rodzaju w okolicy? Po czwarte, w obecnym stanie prawnym cała dyskusja jest w dużym stopniu akademicka, bo z dwóch przesłanek ustawowych aborcji jedna jest stosowana niezwykle rzadko, a sytuacji, gdy idzie o zdrowie i życie osoby w ciąży, żadne sprzeciwy sumienia formalnie nie dotyczą. Do czasu zmiany prawa większość zabiegów i tak będzie się odbywać za granicą albo poza jakąkolwiek kontrolą.